

Uute maaelu Arengukavade edutegurid

© 123rf, Manuela Ferreira

Liikmesriikide maaelu arengukavad aastateks 2014–2020 peaksid olema nõudlusest juhinduvad, tulemus-tele orienteeritud, veatud ja täielikult integreeritud teiste arengutoetustega maapiirkondadele. Need põhinõuded tulenevad järeldustest, mis tehti 2012. aasta detsembris peetud Euroopa maaelu arengu võrgustiku kõrgetasemelisel seminaril, kus uuriti, millised tegurid määravad järgmise põlvkonna maaelu arengukavade programmitöö edukuse. Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril märgiti maaelu arengukava programmitöö edu seisukohast põhiliste eesmärkidenä ka innovatsioonimaaklerlust, keskkonnasäästlikumaks muutmist, jagatud juhtimist ja head juhtimistava.

Ettepanekud ELi maaelu arengu poliitika kohta aastateks 2014–2020 põhinevad eelmiste programmitööperioodide kogemustel ja tugevdavad maaelu arengu kui ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) olulise komponendi positsiooni.

Sellised olulised probleemid nagu globaliseerumise arengusuundumused, range eelarvepoliitika ja keskkonnasäästlikkuse muudavad uute maaelu arengukavade käivitamise keeruliseks. Neid probleeme tõsteti Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril esile oluliste kaalutlustena maaelu arengukavade koostajate jaoks.

Rahastab:

täiendavust ÜPP kahe tugisamba vahel ja kaitsta laialatuslikku kasu, mida saavad maaelu arengukavade alusel tehtavast tööst kõik liikmesriikide kodanikud.

„Meil on vaja teha maaelu arengukavad, mille täitmisest saab kergesti aru anda kontrollitavate tulemuste põhjal, mis oleksid sihipärasemalt suunatud maa- piirkondade tegelikele arenguvajadustele ja asjakohaselt ühendatud kõikide muude rahastamisvahenditega. Maaelu arengukavade koostajad peaksid samuti pidama väga oluliseks eelkõige vigade vähendamist.”

Volinik Dacian Cioloş

Uute maaelu arengukavade ülesehitamine

Esimene sõnum kõikidele maaelu arengukava programmi- töösse kaasatud sidusrühmadele oli: „Alustage varakult”. Seda edutegurit rõhutades teeb põllumajanduse peadi- rektoraat juba tööd liikmesriikidega, et korraldada maa- elu arengukavade koostajatele riigisiseseid tööseminare. Koosolekute päevakorrapunktide hulgas on selgitused aas- tateks 2014–2020 kavandatud finantsjuhtimisvahendite ja uue haldussüsteemide kohta.

Maaelu arengukava programmitöö probleemide selgitamiseks kasutatakse ka arutelusid Euroopa Komisjoni riikide seisukohti selgitavate dokumentide üle¹ komisjoni visiitide ajal liikmes- riikidesse. Otsustava tähtsusega prioriteedid kõikide kaasatud isikute jaoks on vältida eelmiste maaelu arengukavade täitmi- sel kogetud ühiseid probleeme ja leida teostatavad lahendu- sed, millega edukalt käsitleda mitmesuguseid programmitöö eri ülesandeid.

Seminaril (kuhu oli kokku tulnud mitusada delegaati, sealhul- gas ametiisikud korraldusasutustest, makseasutustest, volinik Cioloş ja Euroopa Komisjoni kõrgemad ametnikud) osalenud sõnavõtjad ja delegaadid tunnistasid raskusi, millega maaelu arengukavade koostajatel tuleb toime tulla. Sellega kinnitasid nad, et nende töö edu sõltub sellest, kas nad suudavad kavan- dada sellised maaelu arengukavad, millega saab anda olulise panuse ELi 2020. aastaks seatud aruka, jätkusuutliku ja kaa- sava majanduskasvu sihtidesse.

Volinik Cioloş kordas neid punkte ja julgustas delegaate koos- tama maaelu arengukavad, mis suudavad selgelt näidata maaelu arengupoliitika lisandväärtust nendes valdkonda- des. Ta märkis, et tulemuste nähtavuse suurendamine koos veamäära vähendamisega aitaks täiendavalt tugevdada

Eelmistel maaelu arengukava programmitöö perioodidel esinenud puudused olid muu hulgas:

- programmi tulemuste (näitajate) puudulik kvantifitseerimine;
- ebapiisav sihipärasus kvantifitseeritud eesmärkide saavutamiseks ja parima tava projektide valimiseks;
- nõrgad seosed strateegia ja valitud tegevuste vahel (puudulik sekkumisloogika);
- arenguvajadused maaelu arengukavade territooriumidel ei olnud selgelt kindlaks määratud.

1 Euroopa Komisjon viib läbi talitustevahelised konsulteerimisprotsessid, et leppida kokku „seisukohadokumendid” igas liikmesriigis võimalike maa- elu arengu variantide eripärade arutamiseks konkreetsetes punktides.

Lihtsustatud maaelu arengukavad

Programmitöö kavandajate jaoks on jätkuvalt tähtis ülesanne lihtsustada maaelu arengukavade süsteeme. Liikmesriikidelt nõutakse tungivalt, et nad teeksid lähikuudel tihedat koostööd Euroopa Komisjoniga, et lihtsustada maaelu arengukava programmitöö ja rakendamisprotsesside süsteeme.

Regulaarne side ja koostöö riikide ja ELi tasandi vahel on eriti tänuväärne selleks, et hõlbustada maaelu arengukavade vastavusseviimist ühise strateegilise raamistikuga. Ühisest strateegilisest raamistikust mõjutatud lihtsustamismeetmed peaksid aitama võtta kasutusele kasutajasõbralikumaid eeskirju, mis teevad uued maaelu arengukavad toetusesaajatele ligipääsetavamaks ja mõistetavamaks.

Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril osalejad rõhutasid sidusrühmade kaasamist kõikidesse maaelu arengukava programmitöö etappidesse kui olulist edutegurit lihtsustamismeetmete saavutamiseks. Edukas maaelu arengukava programmitöö sõltub tugevast partnerlusest ja hea valitsemistava menetlustest, mis tuleb kasutusele võtta selleks, et tagada maaelu arengukavade koostamise kaasatud arvukate partnerite vahel ladus suhtlemine.

Maaelu arengukavade asutuste ja nende partnerite vahel teistest arenguprogrammidest vajaliku koostöö ja hea suhtlemise koordineerimine on tähtis selleks, et ära kasutada koostoime eelist ning tagada täielikult integreeritud programmid, mis on koostatud vastavalt riikide ja piirkondade vajadustele.

Koostöö ja ühine töökorraldus annab märkimisväärset kasu. Sellised töövahendid aitavad koguda ja optimeerida eri valdkondade ekspertteadmiste kriitilist massi, mida on vaja eduka maaelu arengukava programmitöö jaoks. Dialoog sidusrühmadega on väga oluline selleks, et suurendada läbipaistvust ja tagada parem arusaamine sageli keeruliseks peetavast poliitikast. Selline partnerluspõhine tegevus vastab eduka programmitöö hea valitsemistava põhimõtetele, mida edendavad põllumajanduse peadirektoraat ja Euroopa maaelu arengu võrgustik.

Sidusrühmade varakult kaasamine läbipaistvate otsustusprotsesside kujundamisse on järeleproovitud meetod, kuidas vähendada hilisemate vigade riski. Partnerid saavad samuti teha väärtuslikke ettepanekuid ja esitada oma seisukohti, kuidas muuta programmitööd lihtsamaks ja vähendada samal ajal veamäära. Nende eesmärkide vahel tasakaalu saavutamise peaks aitama näiteks tagada, et programmides nähakse ette toetusesaajatele arusaadavad lihtsad abikõlblikkustingimused. Keerukaid tingimusi tuleks vältida. Lihtsustatud süsteemid saavad tagada abikõlblikkustingimuste paremini täitmise ja vähendada veamäära.

Veatud maaelu arengukavad

Maaelu arengukavade veamäärad on aastatel 2007–2013 tõusnud lubamatult kõrgele tasemele. Seega on uute maaelu arengukavade koostajatel vaja mõelda varasemast hoolikamalt võimalike vigade põhjustele ja menetlustele, mida saab rakendada auditiprobleemide leevendamiseks.

Maaelu arengukavade veamäära vähendamine on väga oluline maaelu arengupoliitika ja selle programmide terviklikkuse kaitsmiseks. Eduka programmitöö eluliselt tähtsa prioriteedina rõhutatakse riiklike vahendite kaitsmist ja liikmesriikide kodanike seas maaelu arengukavade tegevuse usaldusväärse säilitamist. Siinkohal on tähtis lähtepunkt tagada, et kõik ettepanekud maaelu arengukavade alusel toimuva tegevuse ja toetuse kohta põhinevad täpsel ja kinnitatud nõudlusel.

Uutes arengukavades sisalduvad rahastamise ülemmäärad lepitakse kokku meetmete lõikes (s.t mitte telgede lõikes nagu varem). See suurendab veelgi vajadust hinnata hoolikalt ja realistlikult praegust nõudlust, mida võib eeldada iga meetme raames kavandatud tegevuse puhul. Töö SWOT-analüüsi sisu kindlaksmääramiseks on otsustava tähtsusega tõelise nõudlusetaseme teatavaks tegemiseks ja kindlaksmääramiseks.

Nõudluse õigesti analüüsimine vähendab võimalust, et tekib surve kasutada maaelu arengukavade alusel jagamata jäävaid vahendeid abikõlbmatu tegevuse jaoks.

Nõudlusest juhitud läheneviisid edukale maaelu arengukava programmitööle peaksid seega minema kaugemale tavapärase nõudlusnäitajate, nagu tööpuudusmäär, SKP andmed, prioriteetsed liigid jne, kasutamisest. Nõudlusanalüüsi kvaliteedi tagamiseks tuleks arvestada ka territooriumi vastuvõtuvõimet meetmete tasandil kavandatud maaelu arengukava iga meetme puhul.

Vastuvõtuvõime eelhindamises saab arvesse võtta selliseid tegureid nagu eri sihtrühmadelt võimaliku kaasrahastamise saadavuse prognoos, sihtrühmade motivatsioon maaelu arengukavade toetusskeemides osalemiseks, ja muid küsimusi, nagu oskused või infrastruktuur, mis võivad mõjutada (positiivselt või negatiivselt) vastuvõtuvõimet ja sellega seonduvat nõudlust maaelu arengukavade vahendite järele territooriumil.

Makseasutustel tuleb kinnitada, et maaelu arengukavade meetmete valik ja ülesehitus ei tekita veariski. Seega edendatakse programmitööprotsessi jagatud juhtimist korraldusasutuste, makseasutuste ja teiste asjaomaste sidusrühmade vahel mõistliku ja pragmaatilise edutegurina maaelu arengukava programmitöö jaoks.

Maaelu arengukava kontrollimine

Veel üks eesmärk programmitöö kavandajatele, kelle ülesandeks on vähendada veavõimalust, on kehtestada kindlad menetlused maaelu arengukavade alusel tehtava töö jälgimiseks. See hõlmab järelevalvet kulude üle ja kontrolli, et raha kulutatakse ettenähtud otstarbel. Tõhusad kontrollid peavad olema kavandatud mõlema jaoks:

- tagada selliste abikõlblike projektide valimine, mille järele on tõendatud tugev nõudlus, ja millel on samas ka potentsiaal anda selge panus maaelu arengukavade eesmärkide saavutamisse;
- jälgida heakskiidetud projektide elluviimist, et kontrollida neis vigade puudumist.

Lisaks nimetatud kontrollide jaoks kindlate ja läbipaistvate menetluste kavandamisele peavad edukad maaelu arengukavad samuti tagama, et on olemas piisavad oskused ja suutlikkus õigel ajal õiges kohas kontrollide tõhusalt haldamiseks.

Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril rõhutati korduvalt tugevate oskuste ja süsteemide kui maaelu arengukava eduka programmitöö nurgakivide tähtsust maaelu arengukavade toetuse sihipäraseks kasutamiseks ja jälgimiseks.

Järelevalve ja hindamine

Tehtud on jõupingutusi järelevalve- ja hindamismeetodite parandamiseks. Suurem rõhuasetus aruandlusel maaelu arengupoliitikast aitab saavutada rohkem tulemustele orienteeritud ja paremini kontrollitavaid maaelu arengukavade meetmeid. Selle edasiviiva põhimõtte eeltingimuseks on kasutada usaldusväärseid ja ajakohaseid lähteandmeid, millega võrreldes edusamme mõõta. Eelmises maaelu arengukava programmitöös kasutatud lähteandmete kogumismeetodite kvaliteeti peeti nõrgaks ja parandamist vajavaks.

Lähteandmete kogumine peab olema SWOT-analüüsi protsessi lahutamatu osa. Uued kaalutlused programmitöö kavandajate jaoks hõlmavad siinkohal maaelu arengukavade valdkonnaülest prioriteetide, nimelt kliimameetmete, keskkonna ja innovatsiooni hetkeseisukorra kohta piisava teabe kõrvutamist.

Need valdkonnaülelised teemad kajastavad strateegia „Euroopa 2020” kõrgetasemelisi majanduskasvu ja jõukuse eesmärke kõikides liikmesriikides. Maaelu arengukavad peavad võimaldama regulaarset aruandlust nende panusest kliima, keskkonna ja innovatsiooni tegevuskavadesse. Iga maaelu arengukava territooriumi vajaduste põhjalik analüüs keskkonnajuhtimise, innovatsiooni toetamise ja kliimameetmete (kohanemine ja leevendamine) alal on väga oluline lähtepunkt maaelu arengukava eduka programmitöö jaoks.

Maaelu arengukavade koostajad peavad samuti tagama, et on kehtestatud kasutajasõbralikud menetlused, mis võimaldavad kontrollida kõikide meetmete võimekust rahastamise sihipäraseks suunamiseks projektidele, mis täiendavad valdkonnaülelised teemasid. Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril osalejad juhtisid tähelepanu uue poliitika paindlikkusele, mis võimaldab koondada eri meetmete toetusi ühte paketti. See loob võimalusi anda lisandväärtust ja mitmekordistavat mõju valdkonnaüleste teemade, nagu ka kõikide teiste meetmete eesmärkide suhtes.

Maaelu arengukavade planeerimine

Eelnevat arvestades on väga mõttekas alustada kõikide nende otsustava tähtsusega maaelu arengukavade kaalutluste programmitööd varakult. Kavandamisvahendid võivad aidata programmitööprotsesside eri etappe kaardistada ja juhtida. Sellised ettevalmistused võivad olla ka kasulikud liikmesriikide paralleelse töö koordineerimiseks kõrgema taseme partnerluslepingute sisu koostamisel.

Tõhusust ja muud kasu aitavad suurendada lepingud eelhindajatega, et kaasata nad varakult ja regulaarselt kogu maaelu arengukava programmitöö protsessi.

Aruanded seminari õpitubadest

Lisaks eespool nimetatud üldkaalutlustele maaelu arengukavade koostamise kohta vaatlesid Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril osalejad üksikasjalikult ka hulka maaelu arengukava eduka programmitöö konkreetseid aspekte.

Kasutati õpitubade vormi selleks, et välja selgitada, mida on maaelu arengukavade koostajatel vaja teada selleks, et:

- edendada valdkonnaülelised teemasid innovatsiooni, kliimameetmete ja keskkonna alal;
- tagada programmitööprotsesside hea valitsemistava, sealhulgas koostöövõrgustiku roll ja programmitööülesannete tõhus jagatud juhtimine;
- teha muudatusi maaelu arengukavade järelevalve ja hindamise raamistikus;
- hõlbustada seoseid piirkondlike eri sidusrühmade vahel, kasutades LEADERi metoodikat.

Õpitoa tulemused: kuidas edendada teadmussiiret ja innovatsiooni uutes maaelu arengukavades?

Innovatsioon ja sellega seonduv teadmussiire on Euroopa maapiirkondade jaoks elulise tähtsusega arenguvahendid. Seda asjaolu kajastab kavandatud innovatsioonitoetuse kasutuselevõtmine valdkonnaülese teemana liikmesriikide 2014.–2020. aasta maaelu arengukavade jaoks.

Seega ei tule innovatsiooni maaelu arengus pidada mingil viisil elitaarseks mõisteks. Uued lähenemisviisid äritegevuse arendamisele, keskkonnaressursside juhtimisele ja/või kohalike kogukondade tegevusele on olulised ja teostatavad kõikide jaoks, kellel on huvi Euroopa maaelu vastu. Lisaks on innovatsioon maaelu arengukavade rakendamiseks kasutatud protsessides ja menetlustes endiselt maaelu arengukavade koostajate jaoks sama oluline kaalutus.

© 123rf, Pires

Maaelu arengukavade koostajate ülesanne on luua toetussüsteemid, mis on võimelised tõhusalt vahendama innovatsiooni selle kõikides vormides, nagu ka edendama sellega seonduvat teadmussiiret. Kuna kõik maaelu arengu meetmed tuleb kavandada selliselt, et oleks võimalik prioriteediks seada ja jälgida nende panust innovatsiooni, on maaelu arengukavade meetmed, millega rahastatakse koostööd, nõuande- ja edendamisteenuseid ning tehnilist abi, eeldatavasti valdavad innovatsioonitoe allikad.

Seepärast tuleb nende meetmete nõudluse analüüsis, valikukriteeriumides ja järelevalvemenetlustes pöörata erilist tähelepanu hulgale teguritele. Esiteks tuleb olla hoolikas maa- piirkondadele täiendava innovatsioonitoetuse kavandamisel ja topelttegevuse vältimisel. See nõuab teiste innovatsiooni rahastamise vahendite tundmist ja nendega koostöö tegemist (sealhulgas Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest, programmist „Horisont 2020” – teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammist ja/või muudest abiallikatest).

Maaelu arengukavade koostajad peaksid tagama, et kasutusel on kontrollitud menetlused, mis võimaldavad suunata innovatsiooniga seotud maaelu arengukavade rahastamisvahendeid lisandväärtusega projektidele. Valiku- ja suunamisprotsessid peavad võimaldama maaelu arengukavade toetuse kasutamist eelkõige maaelu arengukavade strateegiliste eesmärkide täitmiseks. Samuti peavad nad toimima filtrina „juba leiutatud jalgrataste” väljapraakimiseks konkreetsel maaelu arengukava territooriumil.

Sama tähtis kaalutus programmitöö innovatsiooni jaoks on riskijuhtimine. Risk on kõikidele innovatsiooni toetuskavadele omane aspekt. Hea protsessi kavandamine võib aidata riskiga toime tulla ning Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril tõstsid delegaadid esile tulemuslikkuse versteposte käsitlevate sätete rolli. Need edendavad astmelist lähenemisviisi innovatsiooniprojekti rahastamise tulemustele ja neid saab kasutada selleks, et kontrollida kaasrahastamise lubamist projektidele, millel on potentsiaali, kuid mis sisaldavad ka suuremaid riske.

Seminaril innovatsiooniõpitoas osalenute teistes nõuannetes märgiti liikmesriikide võimet kasutada tagatisfondi vahendina, mis aitab riski juhtida. Jõuti ulatuslikule kokkuleppele, et innovatsiooniprojektide järelevalvel ja hindamisel peaks teadvustama, et „ebaõnnestumisest” võib saada kasuliku õppetunni tulevases arengutegevuses teadmiseks võtmiseks. Õpitoas saavutati ka konsensus selliste takistavate meetmete programmeerimise vältimises, mis võiksid pärssida innovatsiooni ja maaelu arengukavade nõudlust (nt mis nõuavad ebaõnnestunud innovatsiooniprojektide maaelu arengukava abi tagasimaksmist).

Maaelu arengukavade koostajad saavad kogu praegusel programmitööperioodil omandatud kogemustest palju õppida. Sellistest kogemustest on Euroopa maaelu arengu võrgustiku teadmussiirde ja innovatsiooni töörühm õppinud, kuidas uutest maaelu arengukavades ette nähtav toetus teadmussiirdele ja innovatsioonile võiks tõhusamalt toimida².

Maaelu arengukava programmitöö meelepea seoses teadmussiirde ja innovatsiooni toetamisega:

- mõista kogu maaelu arengukava territooriumil esineva innovatsioonitoetuse nõudluse tegelikku ulatust;
- julgustada võrgustike loomise produktiivset rolli innovatsioonivahenduses;
- edendada alt üles lähenemise kanaleid innovatsioonivõimaluste uurimiseks ja kavandamiseks;
- vältida innovatsiooni määratlemist, kuid keskenduda innovatsiooniprotsesside kavandamisele;
- näha ette paindlikkus eri tüüpi toetuste kombineerimiseks (rahastamine ja/või muu), kasutades pädevuste segu;
- toetada kohalike eestvedajate kasutamist katalüsaatoritena; need nõustajad ja innovatsioonivahendajad peaksid olema hea väljaõppega;
- tunda ära riske ja kasutada manussüsteeme ebaõnnestumistega toimetulekuks.

2 Euroopa maaelu arengu võrgustiku tööga teadmussiirde ja innovatsiooni edendamisel saab lähemalt tutvuda aadressil: http://enrd.ec.europa.eu/themes/research-and-innovation-gateway-development/kt-innovation/en/kt-innovation_en.cfm

Õpitoa tulemused: kuidas integreerida keskkonna- ja kliimaküsimusi uutesse maaelu arengukavadesse

Euroopa maapiirkondades asub valdav enamik ELi keskkonnaressurssidest ja maal on ka eluliselt tähtis roll aidata Euroopal täita oma üleilmseid kohustusi kliimameetmete alal. Maapiirkondade jaoks on olemas laias valikus eri arenguvõimalusi säästlikest lähenemisviisidest keskkonnajuhtimiseni ja kliimameetmed nii kliimamuutuste leevendamise kui ka nendega kohanemise alal. Nendel põhjustel edendatakse ja toetatakse kõigi uute maaelu arengukavadega ennetavalt ja esmajärjekorras projekte, mis annavad positiivse panuse liikmesriikide keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamisse.

2014–2020 maaelu arengukavade valdkonnaüleste teemadena tuleks keskkonna- ja kliimateemaga piisavalt arvestada kõikides meetmetes. Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril rõhutasid delegaadid seda punkti, märkides: „Uutes maaelu arengukavades ei tohiks keskkonnahoidlikkuse või kliimateemasid käsitleda eraldiseisvana, vaid need peaksid olema valdkonnaülesed ja läbivad küsimused.” See tähendab, et kõik maaelu arengukavade meetmed tuleks kavandada vastavalt. Programmitöös tuleks seega hoolikalt arvestada iga meetme potentsiaali anda keskkonna- ja kliimaaalaseid tulemusi.

Nende valdkonnaüleste teemade suurt tähtsust kajastab ka asjaolu, et on olemas spetsiaalsed maaelu arengukavade meetmed konkreetselt ökosüsteemide (prioriteet nr 4) ja ressurstõhususe/kliima (prioriteet nr 5) jaoks. Kuigi need meetmed peaksid andma olulise osa keskkonnahoiu rahastusest, peavad maaelu arengukavade koostajad tagama, et „keskkonnahoidlikumaks muutmise” variandid kuuluksid ka kõigi muude meetmete toetusvahenditesse. Maaelu arengupoliitika uues õigusraamistikus tehtud ettepanekud annavad maaelu arengukavade koostajatele suure paindlikkuse tegevtseda loovalt selles, kuidas tagada see esmatähtis põhimõte.

Kuna keskkonna- ja kliimaküsimused on maaelu arengukavade koostajate jaoks nii tähtis prioriteet, peaksid eelhindajad pöörama erilist tähelepanu keskkonnakaitse tasemele, mis on saavutatud ja mida saab saavutada igas maaelu arengukavas kavandatud iga meetmega.

Keskkonna- ja kliimatoetuse edukas kavandamine peaks aitama saavutada ka üldisi põhieesmärke, et maaelu arengukavad oleksid nõudlusest juhitud, tulemustele orienteeritud, veatud ja täielikult integreeritud. Seda saab saavutada järjepidevuse planeerimisega kogu maaelu arengukava olelusringis.

Keskkonnahoidlikkuse eesmärke tuleks kõigepealt arvesse võtta SWOT-analüüsis. Keskkonnahoidlikuks muutmise protsessid peaksid samuti olema suunatud meetmetoetusele kinnitatud keskkonna- ja/või kliimavajadustes, kasutades valikukriteeriumeid ja muid rakendusvahendeid. Lisaks tuleks tugevdada aruandlust nendel valdkonnaülestel teemadel, et tõendada keskkonnahoidlikkuse tulemuste saavutamist kõikide meetmete puhul.

Otsustava tähtsusega lähtepunktiks on maaelu arengukava territooriumi keskkonnaolude põhjalik analüüs. See aitab selgitada teadlikke otsuseid piirkondadest, kus on kõige rohkem vaja eri tüüpi keskkonnajuhtimise ja kliimameetmete toetust. Vajaduste analüüsi põhjal tehtud otsustused moodustavad lähteandmiku, millega võrreldes saab maaelu arengukava edusamme mõõta. Need selgitavad ka nõudlust kättesaadavate rahaliste vahendite järele ja aitavad kehtestada tulemuste sihtmärgid.

Soovitatakse kasutada suunamisvahendeid, mis võimaldaksid kasutada üldistest ja laialipillutatavatest toetuse jagamise meetoditest tõhusamaid meetodeid. Valikukriteeriumeid tuleks mõtestatult õigesti kasutada, et maaelu arengukava alusel toimuv rahastamine keskenduks kindlaksmääratud vajadustele ning kaasnevate tulemuseesmärkide saavutamisele.

©123rf, Peter Wollings

Näiteks kliimameetmetesse investeerimise meetmete osa ja keskkonnateenuste tulemusi ei tohiks alahinnata, kuigi seda seost minevikus alaväärtustati. Investeermisemeetmeid saab kombineerida põllumajanduslike keskkonnateetmetega, et suurendada konkurentsivõimet põllumajandusettevõtte tasandil ja saavutada vastastikku kasulikke lahendusi.

Rõhuasetus rohkem tulemustele orienteeritud maa-elu arengukavade programmitööl tähendab, et kõikides maaelu arengukavades tuleks ette valmistada asjakohased süsteemid selleks, et mõõta ja selgitada nende panust keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamisse. See hõlmab täpsete lähteandmete väljaselgitamist ja võib ka nõuda toetusesaajate ja haldajate poolt kõikide maaelu arengukava meetmete jaoks keskkonnajälgimissuutlikkuse tugevdamise kavandamist.

Euroopa maaelu arengu võrgustiku töörühm keskkonnateenuste alal³ on koostanud juhendi ja juhtuuringu näited, milles uuritakse, kuidas seda praktikas teha. Õpitoas osalejad kuulsid ülevaadet töörühma peamistest sõnumitest, mida täiendati teiste praktiliste nõuannetega meetodika kohta, kuidas suunata maaelu arengukava rahastamisvahendeid kliima „tulipunktidele” (kasutades projektis Oscar väljaarendatud programmi- toövahendeid – <http://sitem.herts.ac.uk/aeru/oscar/index.htm>).

Õpitoa ja seminari delegaadid arutasid valdkonnaüleste teemade sihipärase käsitlemise väärtust, kasutades meetmeta- semel toetuse kombinatsioone. Pooldati koostoimelisi pakette, mis on välja töötatud maaelu arengukavade meetmetest lisandväärtusega keskkonnatulemuste saavutamiseks, mida peeti piisavalt asjakohase programmitöö korral teostatavaks. Nn pehme toetuse (st elavdamine, väljaõpe, suutlikkuse arendamine, koostöö jne) kombineerimist pakettides, mis sisaldavad „kõva” toetust kapitalitöödele ja/või keskkonnajuhtimisele edendatakse vahendina maaelu arengukava toetuse abil parema kestliku pärandi kindlustamiseks.

Kooskõla on endiselt ühine edutegur toetuse keskkonnahoidlikumaks muutmise kavandamiseks maaelu arengukava olelusringi kõikidel etappidel. Maaelu arengukava keskkonnahoidlikumaks muutmise meetmed peavad olema järjekindlad ja integreeritud teiste maaelu arengukava territooriumil kättesaadavate rahastamisvahenditega.

Kõiki Euroopa struktuuri- ja investeerimisfonde tuleb kasutada keskkonna- ja kliimaküsimuste lahendamiseks. Maaelu arengukava programmitöö eeldab edukat koordineerimist nende teiste ELi toetusvahenditega. Maaelu arengukava programmitöö peaks tagama, et maaelu arengukava meetmetega täidetakse maksimaalselt selliseid lünki, mida teised rahastamisvahendid ei pruugi täielikult katta. Samamoodi saab teisi rahastamisvahendeid kasutada maaelu arengukavas ette nähtud tegevustele keskkonnaalal lisandväärtuse andmiseks. Tuleks vältida rahaliste vahendite dubleerimise riske. Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril märgiti integreeritud ühise strateegilise raamistiku programmitöö jaoks eriti olulistena järgmisi valdkondi: transport ja energiakasutus maapiirkondades ning linna- ja maapiirkondade koostöömeetmed.

Maaelu arengukava programmitöö meespea seoses keskkonnajuhtimise ja kliimaga:

- tagada, et SWOT-analüüs annab põhjaliku ülevaate keskkonnajuhtimise vajadustest ja seonduvatest toetusvõimalustest maaelu arengukava territooriumil;
- kasutada valikukriteeriumeid kõikides meetmetes, et eelistada projekte, mis annavad positiivse panuse valdkonnaülestele teemadesse;
- suunata maaelu arengukava toetust sihipäraselt projektidesse, mis käsitlevad tunnustatud nõudlust;
- kombineerida meetmetoetused pakettidesse, mis maksimeerivad maaelu arengukava potentsiaali;
- võtta vastu tulemustele orienteeritud lähenemisviisid keskkonnahoidlikkuse toetuse kavandamiseks kõikidesse meetmetesse;
- maaelu arengukavade järelevalve vajadused tuleks ühitada kõikide maaelu arengukava sidusrühmade järelevalvesuutlikkusega;
- integreerida maaelu arengukava toetus teiste vastavate piirkondlike toetustega.

3 Euroopa maaelu arengu võrgustiku tööga keskkonnateenuste edendamisel saab lähemalt tutvuda aadressil: http://enrd.ec.europa.eu/themes/environment/environmental-services/en/environmental-services_en.cfm

Õpitoa tulemused: tõhus ühine juhtimine

Eduka programmitöö eeltingimus on korraldusasutuse, makseasutuste, sertifitseerimisasutuste ja maaelu arengukava rakendamisel ametlikke ülesandeid täitvate muude organisatsioonide tegevuse tõhus koordineerimine ja koostöö.

Täiesti toimivatest ühistest juhtimissüsteemidest võivad paljud sidusrühmad saada palju kasu. Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril olid delegaadid üksmeelel, et kõik maaelu arengukava haldamises osalejad võivad võita koostööpõhiste töömeetoditega saavutatavast suuremast tõhususest. Tunnistati ka üldiselt, et see kasu ühistest protsessidest väärivad tööd, mida tuleb teha alguses edukate koostööpõhiste juhtimismeetodite katsetamisel ja täpselt väljatöötamisel.

Kooskõla on jällegi peamine edutegur maaelu arengukava ühiste juhtimismenetluste edukaks kavandamiseks. See laieneb kooskõlale finantshalduses, IT-süsteemides, auditites ja kontrollides. Kooskõla aitab saavutada aastateks 2014–2020 ette nähtud uus süsteem, kus liikmesriigi või piirkonna kohta on ainult üks makseasutus, kes tegeleb mõlema sambaga.

Maaelu arengukavade kooskõlalise ühise juhtimise tagamiseks menetluste kehtestamine on ette nähtud selleks, et aidata asjaomastel haldusasutustel jätkuvalt keskenduda samadele arenguprioriteetidele. Maaelu arengukavad on arenguvahendid ja kõik juhtimissüsteemi sidusrühmad peaksid rakendama järjekindlat mõtteviisi nende põhilisest mõttest: nimelt sellest, kuidas nad aitavad maaelu arengukaval strateegilisi eesmärke saavutada.

Maaelu arengukavade ühine juhtimine annab kasulikke võimalusi parandada maaelu arengukava meetmete tõhusust. Ühendatud töömeetodites tuleks tasakaalustatult arvestada nii maaelu arengukava sekumisloogika tähtsust kui ka vigade vältimise tähtsust. Selles lähenemisviisis rõhutatakse maaelu arengukava sidusrühmade võimet tagada, et raha kulutatakse sellele, milleks see on ette nähtud.

Maaelu arengukava haldussüsteemi kontsentreerimine 2014.–2020. aasta maaelu arengukavade sekumisloogikale peab toimuma eri tasanditel. See hõlmab meetmetasandit, sest finantsplaneerimine ja eelarve täitmine eeloleval programmitöö perioodil peab otseselt põhinema selgel ja ühisel arusaamal maaelu arengukava prioriteetidest ja ühistel näitajatel iga meetme kohta.

Õige ühine haldamine meetme tasandil hõlbustab seejärel sujuvat ühist juhtimist kõikidel kõrgematel tasanditel maaelu arengukava haldussüsteemis. Tähelepanu tuleks pöörata uutele halduseeskirjadele meetme tasandil, näiteks uute finantsinstrumentide ühise juhtimise⁴ või meetmetoetuse pakettide kohta, või maaelu arengukava allprogrammides.

Edukale programmitööle võib seega olla abiks korraldusasutuste, makseasutuste, vahe- ja sertifitseerimisasutuste jaoks varakult ühiste töömenetluste kehtestamine. Varakult alustamine on eriti kasulik partnerluslepingute koostamiseks, prioriteetide seadmisel ja näitajate kehtestamiseks kaasatud maaelu arengukava protsesside ühise juhtimise ja omandi võimaldamises.

Maaelu arengukava programmitöö meelepea seoses ühise juhtimisega:

- alustada varakult ja katsetada ühise juhtimise süsteeme, mis on kaasavad ja efektiivsed;
- tagada, et kõik kaasatud isikud mõistavad oma osa maaelu arengukava eesmärgi saavutamisele kaasa aitamises;
- tagada, et kõik kaasatud isikud mõistavad, millele kulutamiseks (ja miks) on raha ette nähtud;
- korraldusasutused ja makseasutused peavad ühiselt läbi viima kõikide maaelu arengukavade kavandatud meetmete eelhindamise, et kontrollida ja tõendada meetmete ja meetme tulemuste tõendatavust ja kontrollitavust.

4 Vt probleem 13 dokumendis „ELi maaelu ülevaade: nõuanded ja juhendid maaelu arengukavade finantsinstrumentide kohta”.

http://enrd.ec.europa.eu/publications-and-media/eu-rural-review/en/eu-rural-review_en.cfm

Õpitoa tulemused: hea valitsemistava maaelu arengukavade koostamises

Partnerluses töötamise kui eduka maaelu arengukava programmitöö vahendi tähtsus ja potentsiaal suureneb. Järelkult on kõikide maaelu arengukava partnerite jaoks tähtis mõista eeskirju ja määrusi, mille lepivad kokku liikmesriigid ELi maaelu arengupoliitika valitsemiseks. See on tähtis maaelu arengukavade koostamise menetluste, nagu ka partnerluslepingute seisukohast.

Hea valitsemistava lähenemisviisid maaelu arengukava partnerluses töötamisele tuleb seega planeerida, kokku leppida ja kavasse kirjutada 2013. aastal.

Hea valitsemistava menetluste kavandamise eesmärk on keskenduda partnerluses töötamisest võidetavale lisandväärtusele ja sellest kasu saada, et edendada maaelu arengukava tegevuse mitmetasandilist omandikuuluvust ja toetamist.

Tõelisi partnerluspõhimõtteid sisaldava programmitöö tulemused võivad aidata SWOT-analüüsi protsessil hõlbustada maaelu arengukava meetmeid temaatiliselt ja territoriaalselt sihipärasemalt suunata. Partnerluses töötamine annab kasu ka maaelu arengukava optimaalsete ja tõhusate üleandmissüsteemide kujundamises.

Teadmiste osas saab rohkem kasu, kui kõik sidusrühmad on kaasatud maaelu arengukava tervesse olulusringi. Hea valitsemistava ettevalmistustes tuleks seega püüda luua partnerluses töötamise struktuure, mis on võimelised andma efektiivseid tulemusi mitte ainult ettevalmistusetapis, vaid ka kogu maaelu arengukava rakendamise ja hindamise etappide ajal.

Hea valitsemistava põhimõtete kavandamine maaelu arengukava kogu olulusringis aitab tagada sidusrühmade kaasatuse rakendusetappidesse (nii projekti valimise kui ka jälgimisandmete kogumise ja analüüsimise ajal). See lisab ka väärtust hindamisprotsesside ajal, mis võivad mõjutada programmi strateegilist suunamist ja operatiivmenetlusi.

Kõikide sidusrühmade aktiivne kaasamine on maaelu arengupoliitika edu tingimus.

Kõike kasulikimate partnerite valimine on edutegur hea valitsemistava eesmärkide saavutamiseks. Endiselt on tähtis tasakaalustatud lähenemisviis avaliku, erasektori ja kodanikuühiskonna partnerite kaasamisele. Võimaliku tasakaalustamatuse riski ärahoidmiseks peaksid olema kehtestatud läbipaistvad menetlused.

Ühissätete määruse ettepaneku artiklis 5 on loetletud peamised partnerikategooriad, kes tuleks kaasata partnerluslepingutesse ja programmi koostamisse: pädevad piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused, linna- ja muud avalikud asutused, majandus- ja sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskonna esindusorganid, sealhulgas keskkonnapartnerid, vabaühendused ning võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise edendamise eest vastutavad asutused.

Hea valitsemistava lähenemisviisid hõlmavad töömenetluste formaliseerimist partnerite vahel. Partnerluslepete vormistamine on ette nähtud uue seadusliku nõudena 2014.–2020. aasta maaelu arengukavade jaoks ning Euroopa Komisjon koostab praegu tegevusjuhendit, et täpsustada, kuidas liikmesriigid saavad ühissätete määruse artiklis 5 sätestatud põhimõtteid rakendada⁵.

Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril teavitati delegaate tegevusjuhendist ja sellest, kui tähtsal kohal on selles nii konsulteerimis- kui ka teavitushendid hea valitsemistava lähenemisviiside saavutamiseks. Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril toimunud aruteludel juhiti tähelepanu asjaolule, et maaelu arengukavade koostajad peaksid sihiks seadma konsultatsioonide ja teabevahetuse sellise korralduse, mis väldiks keskendumist üksnes sellele, millist tüüpi maaelu arengukava meetmetele või abisaajatele raha eraldatakse.

Hea valitsemistava lähenemisviisid nõuavad konsulteerimist ja suhtlemist partneritega/partnerite vahel, et keskenduda esiteks peamiste maaelu arengu probleemide ja territooriumi võimaluste selgitamisele. Seejärel võib alustada dialoogi raha eraldamise otsuste kohta, et suunata vahendeid teadlikult vastavalt kindlaksmääratud vajadustele ja nõudlusele.

Praegusest 2007.–2013. aasta maaelu arengukava eelarvest on kättesaadav tehniline abi, et aidata liikmesriikidel kasutada uute maaelu arengukavade programmitöö ajal „konsultatsiooniplatvormi”. Tehnilise abi rahastamine 2014.–2020. aasta perioodil peaks eeldatavasti samuti olema kättesaadav, et aidata tugevdada partnerluslähenemisviise iga maaelu arengukava terve olulusringi ajal.

5 Muud kasulikke teavet käitumisjuhendi sisu kohta on selgitatud Euroopa Komisjoni personali töödokumendis, mis on kättesaadav aadressil: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=67&langId=en&newsId=7956>.

Märkimisväärsed konsultatsiooniplatvormid maaelu arengukavade jaoks riigi või piirkonna tasandil on järelevalvekomitee ja maaeluvõrgustik. Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril osalejad kuulsid, kuidas avatud liikmesuskokkulepetega konsultatsiooniplatvormid võivad olla kaasavamad kui jäigad formaalse partnerluse mudelid. Paindlikkust peeti kasulikuks selleks, et ergutada suuremat ekspertteadmiste kriitilist massi maaelu arengukava juhtimisaparaadis.

Seminaril tõsteti esile ka pidevat heade tavade jagamist partnerite vahel kui hea valitsemistava lähenemisviiside kasulikuks komponendi. Maaelu arengukavade koostajatel soovitatakse objektiivselt analüüsida olemasolevate võrgustikustruktuuri- de potentsiaali selliste teadmussiirde ülesannete täitmiseks. Maaelu arengukava programmitöös võidakse püüda tagada, et 2014.–2020. aasta perioodi alguseks on olemas asjakohased võrgustikustruktuurid.

Sotsiaalmeedia ja muud suhtlusvahendid pakuvad võimalusi dialoogi edendamiseks ja kaasata sidusrühmi maaelu arengukava programmitöö protsessidesse.

Olulised konsultatsiooniplatvormid laias ulatuses maaelu arengukavade sidusrühmade jõudmiseks võivad olla riiklikud maaeluvõrgustikud⁶. Üks riiklike maaeluvõrgustike ülesanne on aidata võimalikke keerulisi mõisteid ja väljendeid tõlgendada kasutajasõbralikuma selgituse ja terminoloogia kaudu, mille eri sidusrühmad on hästi tuttavad ja mida nad mõistavad.

Maaelu arengukava programmitöö meelepea seoses hea valitsemistava lähenemisviisidega:

- partnerluslähenemisviisid lisavad maaelu arengukava tegevustele väärtust;
- maaelu arengukavades on vaja partnerluskokkulepped vormistada, kasutades selleks tegevusjuhendit;
- varased investeeringud konsultatsiooni ja suhtlemisse võivad suurendada programmitöö kulutasuvust;
- heade tavade näidete kindlakstegemine ja vahetamine (maaelu arengukava projektides ja maaelu arengukava juhtimises) on heas valitsemistavas hea tava;
- kavades võib ära kasutada olemasolevaid võrgustikustruktuure, et tugevdada nende strateegilist potentsiaali;
- tuleks võtta kasutusele hindamisprotsessid (eelhindamine, kestev, järelhindamine), et hinnata iga maaelu arengukava partnerluse toimivust.

© 123rf, Bogdan Ionescu

6 Vt probleem 14 dokumendis „Eli maaelu ülevaade“ koostöövõrgustike loomise lisandväärtuse ja riiklike maaeluvõrgustike rolli üksikasjaliku analüüsi kohta: http://enrd.ec.europa.eu/publications-and-media/eu-rural-review/en/eu-rural-review_en.cfm

Õpitoa tulemused: uute maaelu arengukavade järelevalve ja hindamine

Edukate järelevalve- ja hindamissüsteemide kavandamine annab olulise panuse maaelu arengukava tegevuste üldisesse edusse. Programmitöö peaks seega kajastama mõtet, et järelevalve ja hindamine ei tähenda üksnes tulemustest aruandmist, ja peaks kinnitama tõsiasja, et järelevalve ja hindamine on tähtis oluliste andmete kogumiseks, mida on vaja maaelu arengukavade suuna ja tulemusnäitajate juhtimiseks.

ELi maaelu arengupoliitika ettepanekutes aastateks 2014–2020 rõhutatakse neid põhimõtteid. Maaelu arengupoliitikas suurema rõhuasetusega järelevalvele ja hindamisele püütakse aidata liikmesriikidel saavutada rohkem tulemustele orienteeritud maaelu arengukava meetmeid, millest on parem ülevaade. Maaelu arengukava programmitöös tuleks seega kehtestada menetlused ja tingimused selleks, et:

- tagada järelevalve- ja hindamismeetodite kvaliteet ja
- kasutada järelevalve ja hindamise tulemusi tõhusalt.

Aastate 2014–2020 maaelu arengukavade jaoks on koostamisel uus järelevalve- ja hindamissüsteem, mis kehtib maaelu arengukava meetmetele ja sihtvaldkondadele. See parandab maaelu arengukavade võimet olla rohkem tulemustele orienteeritud ja kavade koostajad peaksid uut süsteemi varakult arvesse võtma.

Kasulikku teavet aastate 2014–2020 maaelu arengukavade eelhindamisprotsesside kohta saab Euroopa maaelu arengu hindamisvõrgustikust dokumendist „Getting the most from your RDP”⁷.

Praegune ühine järelevalve- ja hindamisraamistik jääb maaelu arengukavade koostajatele esmaseks lähtematerjaliks. Aastateks 2014–2020 on järelevalve- ja hindamissüsteem ajakohastatud nii, et see katab ÜPP mõlemat sammast. See aitab suurendada liikmesriikides maapiirkondadele antava arenguabi nähtavust.

2014.–2020. aasta maaelu arengukavade järelevalve- ja hindamissüsteemi uus element on ka hindamiskavade kasutamine. Programmitöö käigus tuleb sellised hindamiskavad koostada ja kooskõlastada. Hindamiskavades selgitatakse ja reguleeritakse järelevalve ja hindamine üksikasju, näiteks (muu hulgas) järelevalve ja hindamise ajakava, andmekogumissüsteemid ja menetlused, millega määratakse kindlaks hindamistulemuste kasutusviis.

Uute maaelu arengukavade puhul ei nõuta vahehindamist, kuid 2017. ja 2019. aastal esitatakse maaelu arengukava iga-aastased rakendusaruanded täiendatud kujul. 2017. aastal esitatakse maaelu arengukava iga-aastases rakendusaruandes kõik muudatused, mida võib vaja olla maaelu arengukavades teha. 2019. aastal esitatakse maaelu arengukava iga-aastases rakendusaruandes maaelu arengukava tulemusnäitajate vahekokkuvõtte.

7 Väljaande mitmekeelsed versioonid on saadaval aadressil:

http://enrd.ec.europa.eu/evaluation/library/evaluation-helpdesk-publications/en/evaluation-helpdesk-publications_en.cfm

Otsused tulemusreservi vahendite vabastamise kohta tehakse 2019. aastal kindlaksmääratud vahe-eesmärkide põhjal, mis peavad olema viidud vastavusse maaelu arengukava peamiste näitajatega. Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminari järelevalve- ja hindamisteemalises õpitoas osalejad tõstsid esile, et tulemusreservi näitajate valimine nõuab hoolikat kavandamist. Need näitajad peaksid vastama üldisele sekkumisloogikale, mille on kokku leppinud maaelu arengukava sidusrühmad, ning ei peaks põhjustama soovimatut kallutatuse riski.

Uuel programmitööperioodil vähendatakse tulemusnäitajate arvu, et aidata maaelu arengukava juhtimist lihtsustada ja tugevdada.

Veel üks oluline kaalutlus maaelu arengukavade koostajate jaoks on seotud andmeallikate võrreldavusega (nt taustnäitajad). See tuleks tagada ELi tasandil. Tähelepanelik tuleb olla ka meetme (ja muul) tasandil tulemustele orienteeritud süsteemide kavandamisel, et edendada maaelu arengukava valdkonnaülestel teemadel tehtud edusammude nähtavust (innovatsioon, keskkond ja kliimameetmed)⁸.

Maaelu arengukava programmitöö meelepea seoses järelevalve ja hindamisega:

- õige järelevalve ja hindamise korral on suurem võimalus, et ka maaelu arengukava tegevused õnnestuvad;
- suurem rõhuasetus tulemustele orienteeritud lähenemisviisidele parandab maaelu arengukava meetmete nähtavust;
- hindamiskavad on väärtuslikud töövahendid järelevalve ja hindamise juhtimiseks;
- järelevalve- ja hindamismenetlused ja näitajad maaelu arengukava allprogrammide, tulemusreservi ja valdkonnaülestel teemadel jaoks tuleb kavandada selliselt, et need oleksid viidud vastavusse üldise maaelu arengukavaga.

8 Koostatud on töödokument, milles esitatakse teavet näitajate kavade kohta uute maaelu arengukavade jaoks. See on kättesaadav Euroopa maaelu arengu võrgustiku veebisaidil eduka programmitöö seminari dokumentide leheküljel. Uute maaelu arengukavade sihtnäitajate ja tulemusnäitajate loetelu projekt on samuti sellel leheküljel lingi WS6 all aadressil:

http://enrd.ec.europa.eu/en-rd-events-and-meetings/seminars-and-conferences/successful-programming_en/en/successful-programming_en_home.cfm

Õpitoa tulemused: kogukondlikult juhitavad kohaliku arengu strateegiad / LEADER ja uued maaelu arengukavad

Pooldati potentsiaalset arengukoostoitmet, mida saab saavutada aastateks 2014–2020 piirkondlike eri sidusrühmade vahel toimivate seoste kavandamisega LEADERi metoodika abil. Need sidusrühmad on maaelu arengukava kohalikud tegevusrühmad, kalanduse kohalikud tegevusrühmad ja teised kogukondlikult juhitavate kohaliku arengu strateegiade jaoks Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamisse kaasatud rühmad.

Oluline kaalutus maaelu arengukava programmitöö jaoks on tagada, et LEADERi rühmad tegelevad Euroopa Kontrollikoja poolt kohalikes arengustrateegiates tuvastatud puudustega⁹. Näiteks tuleks LEADERi rühmade jaoks kavandada maaelu arengukava menetlused, millega tagatakse, et kõik LEADERi rühma rahastatud projektid ja rakendatud meetmed on selgelt seotud kohaliku arengustrateegia üldesmärkidega. See hõlmab valikukriteeriumide ja järelevalvesüsteemide kasutamist vahenditena, mille abil kontrollitakse, et projektid toetavad kohaliku arengustrateegia sekkumisloogikat, ning tagatakse, et LEADERi rahalisi vahendeid kasutatakse ettenähtud otstarbel.

Lihtsustamise huvides kavandatakse põhilised LEADERi rahalised vahendid alates 2014.–2020. aasta maaelu arengukavadest täies mahus sihtvaldkonna 6B all, milleks on „maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine”, kuid LEADERi horisontaalomadused muudavad selle oluliseks ka kõikide teiste maaelu arengukava sihtvaldkondade jaoks.

LEADERi rahastatud maaelu arengukava kõige tähtsam prioriteet ja tulemusnäitaja on eeldatavalt tööhõive. Maaelu arengukavade koostajate jaoks on olulised ka kooskõlalised lähenemisviisid LEADERi tööhõivevõimaluste loomise tulemuste mõõtmiseks ja jälgimiseks.

LEADERi rühmade jaoks uuesti võimaluste loomine mitmest allikast rahastatud eelarve kasutamiseks annab nendele kohaliku arengu sidusrühmadele valikuvõimalused täita tugevamat edasiviivat rolli oma piirkondade majanduskasvu ja jõukuse edendamiseks mitmes eri valdkonnas.

Maaelu arengukava programmitöö ettevalmistustes tuleks samas siiski arvestada, et endiselt võib olla vaja arendada LEADERi rühmade suutlikkust tegutseda mitmest allikast rahastamist võimaldavas uues süsteemis. Seepärast võib vaja olla kavandada valikuvõimalusi oskuste ja pädevuste

9 <http://eca.europa.eu/portal/page/portal/pressroom/Presspacks/Previouspresspacks/2010/PresskitSpecialReportNo52010>

tugevdamiseks, et aidata LEADERi rühmadel efektiivselt kordineerida kohalikule arengule territoriaalsete lähenemisviiside jaoks kättesaadavate rahastamisvahendite ühendamist¹⁰.

Meetodite katsetamine ja mitme rahastamisallika/poliitika kordineerimise olemasoleva hea tava (nt EAFRD-i kombineerimine EKFiga) edutegurite uurimine võib aidata maaelu arengukava asutustel välja töötada enda tegevuskavasid LEADERi metoodika täiendavalt süvalaiendamiseks aastatel 2014–2020.

Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril kuulsid delegaadid, et mitme rahastamisallikaga kohalike arengustrateegiade kasutuselevõtmist ei saa sundida. Pakuti välja juhised, et võimaldada protsessil toimuda orgaaniliselt ja oma rütmis vastavalt nõudluse ja suutlikkuse tasemele kohalikel territooriumidel.

Seega võib siiski veel ette tulla, et 2014.–2020. aasta perioodi alguses on valdavad ühe rahastamisallikaga kohalikud arengustrateegiad.

Muutusprotsessi toetamiseks ja võimaldamiseks nähakse kavades ette järgmised vahendid:

- riiklikud õigusraamistikud, milles sätestatakse ühtlustatud eeskirjad raha eraldamiseks;
- suutlikkuse arendamise toetus sidusrühmadele, et aidata kõikidel asjaomastel isikutel mõista mitmesuguseid väljavaateid ja tegelikku tegevuskeskkonda;
- korralised koostöökohtumised eri rahastamissüsteemides osalevate institutsioonide vahel; selline koostöö peaks toimuma partnerite vahel riigi, piirkonna ja kohalikul tasandil ning kavades saab ette näha suhtlusvahendid selleks, et arendada dialoogi probleemide tuvastamiseks, kitsaskohtade ületamiseks ning abi osutamiseks kättesaadavate eri rahastamisallikate võimaluste kasutamisel.

Kui võetakse kasutusele mitme rahastamisallikaga lähenemisviis, on soovitatav, et kohalik tegevusrühm valitakse kordineeritud protsessis. See võiks hõlmata ühiseid projektikonkurse või valimiskomiteed riigi või piirkonna tasandil, kus on esindajad kõikidest fondidest.

Valikuvõimalused vahendajate kaasamiseks LEADERi haldamisse on võimalikud ka aastatel 2014–2020. Neid valikuvõimalusi saab kavandada kahe eesmärgiga selleks, et:

- luua LEADERi rühmade jaoks universaalteenistus lävimiseks nende rahastamisküsimustes (kas vahendid on mitmest või ühest rahastamisallikast) ning sama tähtsana
- vähendada riski, et korraldusasutused on haldusprotsessidega ülekoormatud; viimane aitaks korraldusasutustel säilitada nende strateegilist järelevalverolli LEADERi rakendamise koordineerimisel ja kvaliteedi tagamisel.

Vahendajad on ühtlasi paremal positsioonil selleks, et rakendada Euroopa maaelu arengu võrgustiku seminaril osalejate tehtud üleskutseid teha pingutusi, et näha kavades väiksemate projektide jaoks ette kergemad menetlused. Liikmesriikidevaheline koostöö võib aidata kindlaks määrata/üle kanda häid tavasid sellistes menetlustes.

Maaelu arengukava programmitöö meespea seoses eri territoriaalsete sidusrühmade vahel LEADERi metoodika abil toimivate seoste saavutamiseks:

- tuleb arendada piisav suutlikkus, et tagada LEADERi kõigi rahaliste vahendite kulutamine ettenähtud otstarbel;
- oluline eesmärk LEADERi jaoks on tööhõivevõimaluste loomine;
- LEADERi rühmadel tuleks aidata liikuda omas rütmis mitme rahastamisallikaga süsteemi kasutamise poole;
- vahendajad saavad anda LEADERi rühmadele ja maaelu arengukava asutustele kasulikku tehnilise abi tuge.

Lisateave:

Kõik seminaril esitatud eduka programmitöö dokumendid on kättesaadaval internetis aadressil:

http://enrd.ec.europa.eu/en-rd-events-and-meetings/seminars-and-conferences/successful-programming_en/en/successful-programming_en_home.cfm

doi:10.2762/52650

ISBN 978-92-79-28910-1

9 789279 289101

Väljaannete talitus